

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Драгоманова
Кафедра інженерії та виробничих технологій факультету
технологій та дизайну
УДУ імені Михайла Драгоманова
Кафедра метрології та безпеки життєдіяльності
Харківського національного автомобільно-дорожнього
університету
Кафедра екологічного аудиту та технологій захисту довкілля
ДЗ «Державна екологічна академія післядипломної освіти та
управління»

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ, ПРИКЛАДНИХ, ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ
ТА БЕЗПЕКОВИХ НАУК»**

Матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції
пам'яті академіка Академії наук вищої освіти,
професора
Анатолія Володимировича Касперського

Київ, 21 червня 2023 р.

УДК 37.091.3: 62/69 (082)

А 43

Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 21 червня 2023 р. – Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – **416** с.

Друкується згідно з ухвалою Вченої ради
Інженерно-педагогічного факультету
НПУ імені М.П.Драгоманова,
протокол № 10 від 29.06.2023 р.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук».

В рамках конференції розглянуто питання фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук.

Відповідальний за випуск:

Д.Е. Кільдеров – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету технологій та дизайну

Редакційна колегія:

В.В. Шевченко - кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інженерії та виробничих технологій

Ю.В. Немченко – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інженерії та виробничих технологій

О.М. Кучменко – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інженерії та виробничих технологій

© НПУ імені М.П.Драгоманова, 2023

© Автори статей, 2023

найповніше поєднуються духовні й екологічні інтереси населення, культурні й екологічні традиції.

Отже, екологічна ситуація в Україні потребує залучення широкого кола населення до розв'язання екологічних проблем, тісної взаємодії з громадськими екологічними організаціями, підтримки їх ініціативи та конкретних пропозицій, що відповідає і передбачено екологічним законодавством України та Оргуською конвенцією.

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята на V сесії ВР України 28.06.1996 р.: зі змінами відповідно до Закону України від 03.09.2019 р. – №27-IX. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.06.2023).

2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 26.06.1991 р. № 1268- XII: із змінами згідно із законом України від 10.06.2022 р. № 1264-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 07.06.2023).

3. Соболь Є. Формування правової категорії «суб'єкт публічної адміністрації». *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Вип. 4. С. 86-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2018_4_18. (дата звернення: 07.06.2023).

4. Шестак В. С. Роль адміністративного права у правовому забезпеченні реалізації окремих функцій держави суб'єктами публічного управління (на прикладі культурної функції). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. Ужгород, 2015. Вип. 34(2). С. 151-154. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_34\(2\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_34(2)_39) . (дата звернення: 06.06.2023).

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ НА РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНЬОГО ПРАВОЗНАВЦЯ

Бердо Рімма

Дніпровський гуманітарний університет

Життя сучасної людини складно уявити без інформаційно-комунікаційних технологій. Адже вони значно спрощують всі сфери діяльності – спілкування з друзями та близькими на відстані, креативні розваги, вирішення побутових задач, відвідування онлайн-вистав,

професійна діяльність тощо. Однак, без належного контролю батьків та вчасного направлення педагогів такі технології можуть пагубний вплив під час формування особистісного світогляду. Тому проблема впливу інформаційних ресурсів на розвиток критичного мислення є актуальною.

У 2020 році Всесвітній економічний форум підготував доповідь “The Future of Jobs” [12], у якій визначив, що на думку представників компаній до 2030 року критичне та аналітичне мислення будуть одними з важливих навичок сучасного спеціаліста XXI століття. Вказані навички розуміють під собою вміння знаходити та оцінювати інформацію з різних документів, розбивати великі її фрагменти на дрібніші, приймати важливі рішення, знаходити оптимальні шляхи вирішення проблем, перевіряти інформацію отриману із ЗМІ.

Метою дослідження є аналіз впливу сучасних інформаційних технологій на розвиток актуальних навичок XXI століття, зокрема критичних та аналітичних, у здобувачів юридичного спрямування.

Питанням вивчення мислення та, зокрема, аналітичного мислення займалися С. Рубінштейн, А. Ждан, А. Реан, Л. Столяренко, М. Гриньова та багато інших. Дане поняття має різностороннє значення: основний інструмент наукового пізнання, що здійснюється за допомогою логічних операцій, у відповідності з якими явища та предмети розглядаються за окремими та спільними ознаками [7], є основним інструментом наукового пізнання. Педагогічний аспект формування мислення полягає у виявленні умов, конструюванні способів і засобів розвитку мислення здобувачів у навчально-виховному процесі.

Аналітичне мислення – здатність людини розуміти суть ситуації, проблеми, задачі, що досягається двома шляхами:

- 1) розбиття проблеми на складові частини та їх аналіз;
- 2) відстеження передумов - крок за кроком аналіз причин і наслідків.

Люди, які володіють цією компетенцією, вміють прогнозувати розвиток ситуації, структурувати та оцінювати інформацію, припускати ймовірність форс-мажорних обставин.

Дослідженню критичного мислення присвячено праці Дж. Брунера, Л. Виготського, Д. Дьюї, Д. Клустера, А. Кроуфорда, М. Ліпмана, Д. Макінстера, С. Метьюза, Р. Пауля, Ж. Піаже, Д. Халперна та інших науковців. Поняття «критичне мислення» теж має декілька трактувань: дисципліноване мислення, яке є чітким, раціональним, неупередженим та ґрунтується на фактах [9]; вміння і схильність займатися діяльністю з рефлексивним скептицизмом [11]; оцінка, заснована на ретельній аналітичній оцінці [8]; цілеспрямоване, саморегульоване судження,

результатом якого є інтерпретація, аналіз, оцінка та висновок, а також пояснення доказових, концептуальних, методологічних, критеріальних або контекстуальних міркувань, на яких ґрунтується це судження [10]. Узагальнюючи можна сказати, що критичне мислення – це мислення, яке побудувалось після ретельних аналітичних міркувань і воно є вищим рівнем, ніж мислення докритичне.

Як бачимо, ці два поняття є тісно взаємопов'язаними між собою. Поступово відбувається синтез цих навичок у логічну культуру – здобуття інтелектуальної освіти через сукупність законів і правил, що спрямовують на «шлях істини» [1].

Під час навчання в школі здобувачі майже не розвивали навички аналітичного та критичного мислення, адже, в основному, використовували надійні друковані джерела інформації, як то підручники чи посібники. Також у багатьох школах залишилась освіта без розвитку «м'яких» навичок. Тому в закладах вищої освіти ці навички необхідно сформувати до необхідного професійного рівня. Маючи такі навички, майбутній спеціаліст зможе ефективніше виконувати завдання:

- використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;
- здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції;
- здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання;
- формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;
- виявляти, запобігати та розслідувати злочини та інші правопорушення, виявляти та усувати причини й умови, що сприяють їх здійсненню.

Подальший огляд щодо впливу інформаційних ресурсів на розвиток аналітичних навичок майбутнього правознавця вважаю доречним провести на прикладі вивченні дисципліни «Інформаційне забезпечення юридичної діяльності» в Дніпровському гуманітарному університеті [2]. Адже вона є фундаментальною дисципліною для подальшої професійної діяльності.

Здобувачі освіти під час вивчення вказаної дисципліни закріплюють навички роботи з офісним пакетом, опрацьовують системи збору інформації та реєстри даних, а також ознайомлюються з актуальними засобами інформаційної безпеки. Декілька практичних завдань містять пошук та аналіз інформації з мережі Інтернет. Задача науково-

педагогічного працівника – навчити критично оцінювати Інтернет-ресурси. Для цього ще під час вивчення попередньої базової дисципліни «Інформаційні системи та технології» здобувачі ознайомлювалися з класифікацією веб-сайтів залежно від мети їх створення. Одна з перших ознак відділення ресурсів – доменні імена. Вони є індикатором надійності уніфікованої адреси веб-сайту. Уважність до цієї складової ресурсу дозволяє формувати аналітичну навичку.

Під час опрацювання реєстрів даних увага здобувачів також першочергово прикута до надійності уніфікованої адреси веб-сайту. Також варто звернути увагу здобувачів на додаткові індикатори надійності та достовірності [6]:

- авторитетність розміщеної інформації – в більшості випадків перехід на потрібні ресурси відбувається через Вікіпедію, рекомендовано обирати українську або англійську мову онлайн-енциклопедії;

- наявність дати створення сайту, дат розміщення матеріалів та оновлення сайту – якщо знаходимо сайти, на яких не відбувалась ніяких дій протягом року, то сайт вважаємо недостовірним, інформація може бути не точною;

- відсутність граматичних та орфографічних помилок на сайті, явних помилок в інформації – сайти, які створюються вченими й освіченими людьми, практично не містять таких помилок. Додатково акцентуємо увагу на швидкість завантаження сайту, поєднання фону та шрифту.

Наступним етапом розвитку навичок критичного мислення є надання суб'єктивної оцінки сайтам парламенту України та інших країн за такими характеристиками: структура, інформаційний вміст, послуги, що пропонуються, зручність користування, оформлення. А також пошук адвокатів/нотаріусів та громадських об'єднань (якщо доступні реєстри для перегляду). Так як ця інформація постійно підлягає оновленню, то тут також акцентуємо увагу на аналізі даних.

Необхідно враховувати й той фактор, що навчання відбувається дистанційно, а це означає, що програмні засоби у всіх користувачів, навіть в межах однієї групи, є різними (рис.1). Відповідно акцентуємо увагу на тому, що впродовж життя програмне забезпечення може досить часто модернізуватися. Тому здобувачам варто запам'ятати саму операцію, яку варто виконати, наприклад, в табличному процесорі, без прив'язки до інтерфейсу поточного програмного забезпечення.

Такі початкові індикатори для розвитку критичного мислення та аналітичних навичок дають результат вже на першому курсі навчання на

бакалавраті. Адже здобувачі починають активно брати участь у різноманітних виховних [3] та наукових заходах університету (науковий гурток, круглі столи, конференції) [5, с.11, 4, с.10].

Рисунок 1. Опитування в групі юристів 1-го курсу бакалаврату щодо використання офісного пакету

Таким чином, розвиток критичного та аналітичного мислення майбутніх правознавців через вплив інформаційно-комунікаційних технологій забезпечується комплексом умов: цілі навчання мають відповідати соціальному замовленню суспільства щодо підготовки правознавця і цілям особистісного та професійного зростання кожного здобувача вищої освіти; застосування інтерактивних методів розвитку критичного мислення; поєднання форм навчання; надання простору індивідуального вибору програмного забезпечення; контроль та самоконтроль процесу розвитку критичного мислення та аналітичних навичок. Окрім того, використання інформаційних ресурсів при підготовці майбутніх фахівців юридичного напрямку впливає на формування світогляду та професійних цінностей, активності та саморозвитку, етичні аспекти дослідницької роботи майбутніх правознавців.

Список джерел

1. Андрусів Л. Особливості формування аналітичного мислення у студентів нафтогазової спеціальності. *Наука в інформаційному просторі* : матеріали ІХ Міжнар. науково-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 10–11 жовт. 2013 р. 2013. С. 91–97.

2. Бердо Р. С. Курс "Інформаційне забезпечення юридичної діяльності". *СУДН Moodle Дніпровського гуманітарного університету*. URL: <https://moodle.dgu.edu.ua/course/view.php?id=354>.
3. Дорогами Тараса Шевченка. *Дніпровський гуманітарний університет*. URL: <https://dgu.edu.ua/news/20230317/>.
4. Дорошенко М., Дурманенко І. Офорти Тараса Шевченка. *Мова. Історія. Культура* : Програма круглого столу, м. Дніпро, 24 трав. 2023 р. / наук. керівник О. П. Негодченко. Дніпро, 2023. С. 10.
5. Дорошенко М. Є. Легітимні колективні рішення: поняття і спосіб ухвалення. *Інформаційне суспільство: право, інновації, бізнес* : Матеріали круглого столу, м. Дніпро, 29 листоп. 2022 р. Дніпро, 2022. С. 11–14. URL: <http://info.dgu.edu.ua/jspui/handle/123456789/892>.
6. Формування навичок критичного мислення учнів в процесі використання Інтернет-ресурсів на уроках історії. *Історія в школі*. URL: <https://www.historyua.com/2018/09/30/formuvannya-navychok-krytychnogo-myslennya-uchniv-v-protsesi-vykorystannya-internet-resursiv-na-urokah-istoriyi/>.
7. Шевченко С. М. Педагогічні умови формування аналітичного мислення студентів вищих технічних навчальних закладів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2007. № 3. С. 151–154.
8. Critical thinking. *TheFreeDictionary.com*. URL: <https://medical-dictionary.thefreedictionary.com/Critical+thinking>.
9. critical thinking. *dictionary*. URL: <https://www.dictionary.com/browse/critical-thinking>.
10. Facione P. A. Critical Thinking: What It Is and Why It Counts. *ResearchGate*. URL: https://www.researchgate.net/publication/251303244_Critical_Thinking_What_It_Is_and_Why_It_Counts.
11. Nieto A. M., Saiz C. Critical Thinking: A Question of Aptitude and Attitude? *Inquiry: critical thinking across the disciplines*. 2010. Vol. 25, no. 2. P. 19–26.
12. The Future of Jobs. Report 2020. *World economic forum*. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf.

Наукове видання

Збірник матеріалів

III Всеукраїнської науково-практичної
конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ, ПРИКЛАДНИХ,
ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ НАУК»**

Київ, 21 червня 2023 р.

Комп'ютерна верстка: Немченко Ю.В.
Відповідальний за випуск: Шевченко В.В.

За зміст публікацій, достовірність результатів
досліджень відповідальність несуть автори.
Матеріали друкуються в авторській редакції.

Підписано до друку 29.06.2023. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Verdana,
Умов. друк. арк. 26. Наклад 100 ек.
Адреса редакції:
вул.Саратівська, 20, м. Київ, 04111